

Context històric i artístic

1. A l'Europa de l'Edat Mitjana, i malgrat la presència dels musulmans a la península Ibèrica, la majoria dels seus habitants eren cristians: poderosos o humils es sentien membres d'una mateixa comunitat, la cristiandat, amb unes creences comunes i uns rituals semblants. Val a dir, però, que la Cristiandat no va ser mai una unitat política, però la seva existència conceptual va ser un element aglutinador que llavors se situava per sobre de tot i tots. Dibuixa al següent mapa els diversos estats que trobàvem a l'Europa al voltant de l'any 1000.

2. Del segle XI a principis del segle XIII (1075-1211) es va erigir al nord-oest de la península Ibèrica una de les catedrals més importants del món per commemorar la troballa del cos d'un dels dotze apòstols de Jesús, un episodi rodejat de diversos elements llegendaris. Llegeix el text que parla sobre la tradició de l'aparició del cos de l'apòstol i després busca la biografia dels principals personatges que s'anomenen.

El cas de Santiago de Compostela està relacionat amb Santiago (sant Jaume el Major), un dels dotze apòstols de Jesús..

Segons la tradició, Santiago va venir a predicar als celtes de la península Ibèrica amb èxit escàs. De tornada a Jerusalem s'explica que va morir decapitat l'any 44 dC per ordre d'Herodes Agripa el qual, a més, va prohibir que enterressin el seu cos.

Llavors, un grup de cristians van recollir-ne les despulles i, segons segueix explicant la llegenda, les van dipositar en un vaixell. Sembla ser que aquest vaixell va ser guiat per un àngel des de terres de Palestina fins a la fi del món llavors conegut (Finisterrae), lloc on finalment va ser enterrat molt a prop de la ciutat romana de Iria Flavia (actual Padrón).

Segles després d'aquest fet, cap a l'any 813, un ermità anomenat Pelayo va descobrir la tomba de l'apòstol gràcies a unes llums miraculoses semblants a una pluja d'estels que va veure durant la nit. Sorprès per aquest fet, va decidir comunicar-ho al bisbe de Iria Flavia, Teodomiro, amb el qual s'aproparen al lloc. Arribats a la zona boscosa van poder veure les llums, descobrint a més un sarcòfag amb tres cossos que el bisbe va atribuir a l'apòstol Santiago i als seus dos deixebles, Anastasio i Teodoro. El bisbe Teodomiro va informar de seguida al rei Alfonso II el Casto, de la miraculosa troballa, el qual viatjà al lloc per veure-ho (de fet se'l considera el primer pelegrí). Llavors va proclamar a l'apòstol patró del regne i va ordenar la construcció d'un temple per custodiar les seves restes.

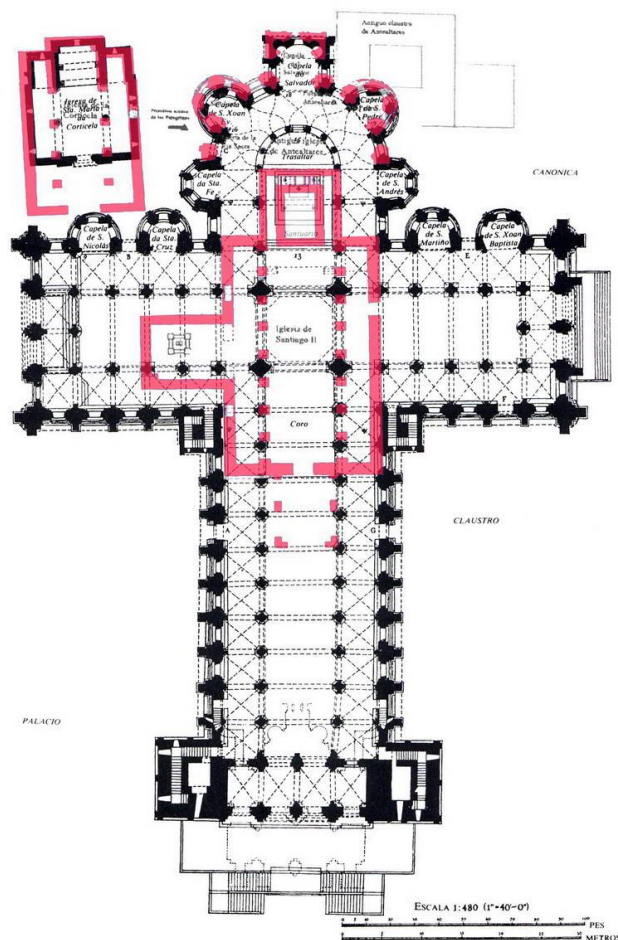
Així, aquell lloc va passar a anomenar-se "Camp d'Estrelles" (Campus Stellae), i constitueix l'origen de la ciutat de Santiago de Compostela i del conegut Camino que s'hi relaciona.

3. Deixant de banda la llegenda que parla sobre la miraculosa troballa del cos de l'apòstol Santiago, el cert és que després d'aquesta el rei Alfonso II *el Casto*, va ordenar edificar una basílica al lloc on es trobaren les restes. A més, va ordenar aixecar un petit monestir, San Salvador de Antealtares, per atendre els peregrins que començaven a arribar al lloc.

De seguida es va veure que la nova basílica seria insuficient per acollir tots els fidels, pel que es va aixecar un nou temple l'any 829. Poc després, en temps d'Alfonso III, (el 899) aquesta basílica va ser substituïda per una nova església preromànica seguint el model hispano-visigot del moment. Aquest tercer temple va patir un incendi l'any 997 durant una incursió musulmana encapçalada per Almanzor, moment en què les campanes de l'església es van prendre com a botí de guerra fins a la ciutat de Còrdova, on es posaren a la seva mesquita. No va ser fins l'any 1075, durant el regnat d'Alfonso VI i sota el bisbe Diego Peláez, quan s'inicià la construcció d'una gran catedral romànica al mateix lloc seguint el disseny de l'església de Saint-Sernin de Toulouse, essent finalment consagrada l'any 1211, ja en temps del rei Alfonso IX i del bisbe Pedro Muñiz. Amb posterioritat el temple va ser engrandit i millorat seguint els diversos estils artístics de cada moment (Renaixement, Barroc, Neoclassicisme, ...).

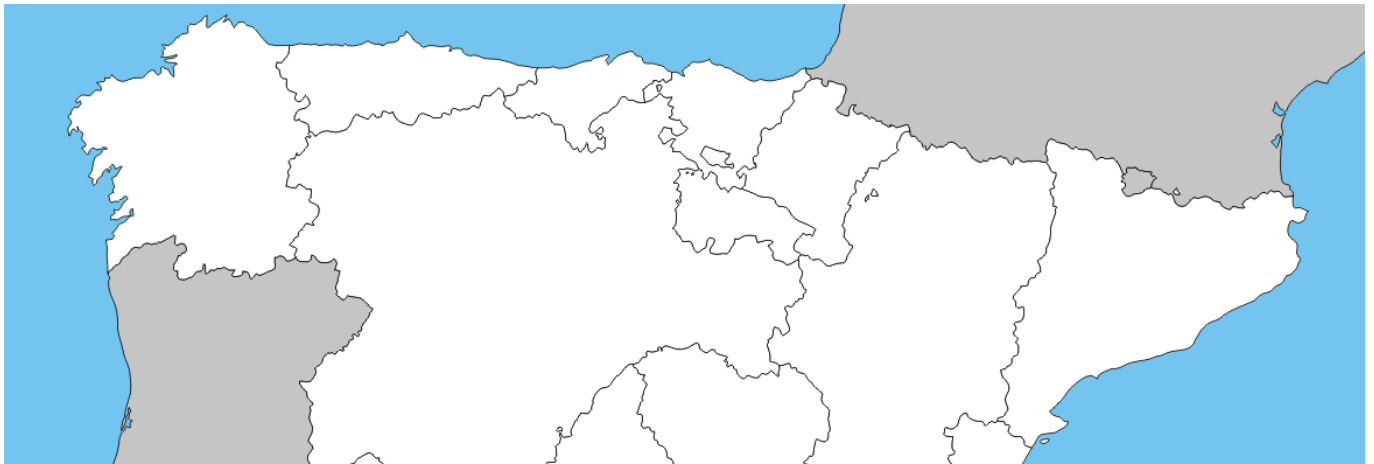
En la següent planta es pot observar el traçat de l'església preromànica d'Alfonso III (en rosa), precursora de l'actual temple (en negre). Comenta les plantes d'ambdues construccions.

4. La miraculosa troballa del cos de l'apòstol Santiago es va estendre arreu dels territoris cristians, de manera que cada any milers de fidels s'acostaven per veure-la. I és que el fet que el cos del deixeble de Crist estigués "sencer" convertia aquella relíquia en la més gran que es conservava en aquell moment dels temps dels primers cristians. I així es va anar formant el conegut com a "*Camino de Santiago*", una via de peregrinació al llarg de la qual es va afavorir l'aparició de petits nuclis de població (burgs) al nord peninsular i el desenvolupament d'activitats comercials i artesanals, a més de la construcció d'hospitals, hostals i gran quantitat d'esglésies per acollir a tots els peregrins que hi transitaven.

De fet, amb el temps, Santiago de Compostela es va posicionar com un destacat lloc sant, un gran centre de pelegrinatge que possibilitava, juntament amb Roma i Jerusalem, que els fidels poguessin viure molt més profundament la seva fe en acostar-se als indrets on havia tingut lloc la Passió de Jesucrist (Jerusalem), en conèixer de primera mà el lloc que allotjava el centre de la cristiandat a nivell mundial (Roma), o en descobrir i poder estar proper al cos d'una de les persones que havien estat en contacte directe amb Jesús (Santiago).

Agafant com a referència el conegut com a "*Camino Francés*" (que és el tradicional que es dirigeix a Santiago de Compostela), dibuixa en el següent mapa el seu recorregut i assenyalala les principals ciutats per on aquest passa.

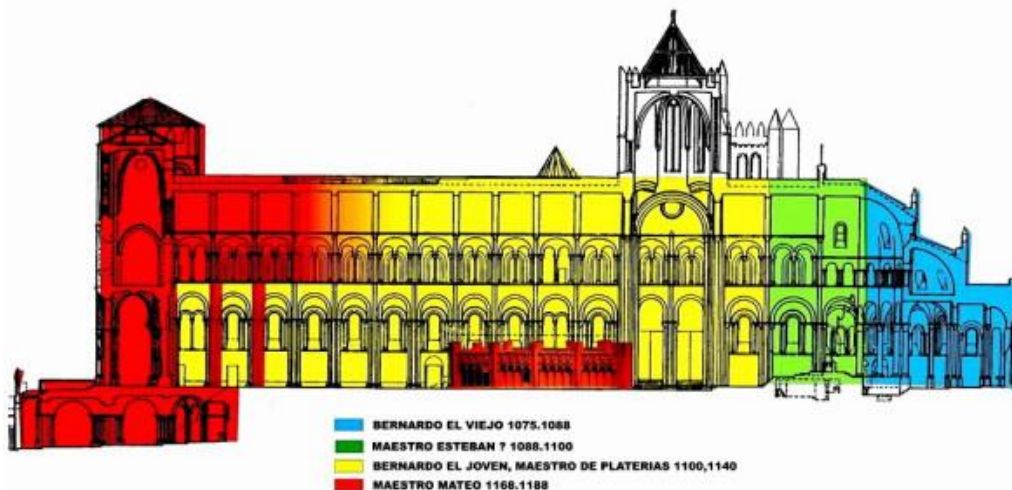
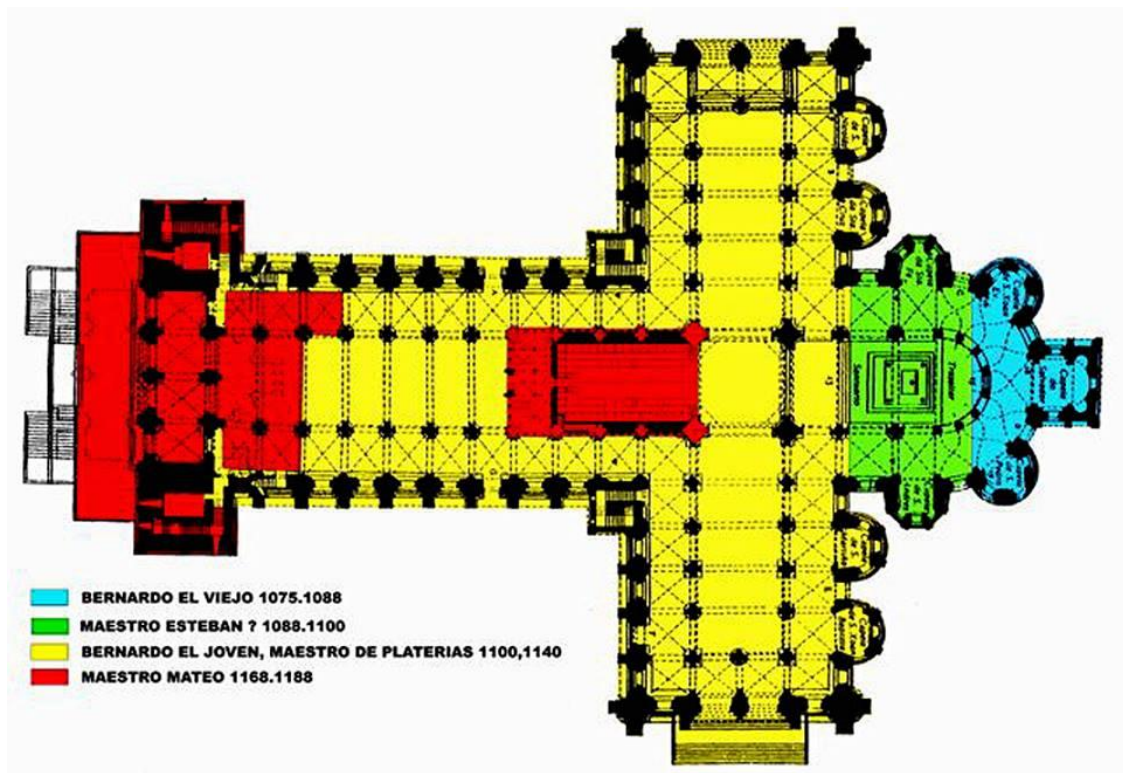
5. Se'ns dubte, un dels grans protagonistes de la història de la catedral de Santiago de Compostela és el Maestro Mateo, autor de la façana occidental del complex (*Pórtico de la Glòria* – cripta, cor, tribunes i tancament de les voltes).

Busca la biografia d'aquest personatge i fes-ne un petit resum destacant la seva feina constructiva. Pots consultar, entre d'altres, els següents enllaços:

https://xacopedia.com/Mateo_maestro

<http://dbe.rah.es/biografias/13613/maestro-mateo>

<https://es.gallerix.ru/pedia/sculpture--master-mateo/>

6. La gran obra que conservem en l'actualitat del Maestro Mateo a la catedral de Santiago de Compostela és l'anomenat *Pórtico de la Glòria*, finalitzat l'any 1188.

El *Pórtico de la Glòria*, la gran portalada de la catedral que s'obria a la plaça principal de la ciutat medieval, és la mostra d'escultura romànica més important conservada del conjunt eclesiàstic, i que va de bracet clarament de l'arquitectura que l'acull. Distribuïda en tres entrades (principal dividida per un mainell i dos laterals), presenta un magnífic conjunt iconogràfic amb representacions de personatges de l'Antic Testament, del Judici Final i la Glòria celestial amb Crist al centre amb els ressuscitats. Una majestuosa entrada que es trobava enterament policromada amb representacions de gran qualitat i que recentment ha estat restaurada.

<http://catedraldesantiago.es/presentacion-de-la-restauracion-del-portico-de-la-gloria/>

https://www.youtube.com/watch?v=Kg1YLt2ZQ_k

Assenyala a la següent imatge els personatges o escenes que s'indiquen:

Apòstol Santiago

Arbre de Jessé

Crist redemptor

Sant Mateu

Sant Marc

Sant Lluç

Sant Joan

Àngels de la Passió

Músics

Moisès

Isaïes

Daniel

Jeremies

Pere

Pau

Santiago, el Menor

Joan

Ancians de l'Apocalipsi

Profetes

Apòstols

Judici final

Suposat retrat del

Maestro Mateo

